

Artikel

Schytte, Benny (2001). Introduktion. Publiceret i Lars Owe Dahlgren, & Anders Szczepanski, *Udendørspædagogik - boglig dannelse og sanselig erfaring*. Forlaget Børn & Unge.

INTRODUKTION

af Benny Schytte

Næsten hver dag kan vi i dagspressen læse om undersøgelser, der beskriver hvordan børn og unge har problemer af kropslig karakter. Der bliver flere og flere overvægtige børn, 1/4 af alle skolebørn klager over smerter i ryggen, flere og flere børn har motoriske vanskeligheder, og børn i alderen 9 - 15 år er i dag i væsentlig ringere form end de tilsvarende aldersgrupper var i 1985. Børn har endvidere tendens til at få gammelmandssykkersyge af for lidt motion, og flere og flere børn får stress, fordi de har for lidt plads at bevæge sig på. Og i følge en nylig undersøgelse foretaget af Børnerådet viser det sig, at 73 % af alle skolebørn opholder sig indendørs i skolens frikvarterer.

Vi kan også læse om undersøgelser, der peger på dårlige indeklimaforhold i daginstitutioner, skoler og skolefritidsordninger. Således bliver et stigende antal børn indlagt på sygehus, fordi de pådrager sig infektioner i vuggestue eller dagpleje, og støjforholdene i daginstitutionerne er efterhånden af en sådan karakter, at personalet skal til at gå med høreværn. Hvad børnene skal, melder historien ikke noget om. Måske er det, fordi der ikke eksisterer nogen arbejdsmiljølov for børn?

Det er derfor ikke overraskende, at vi de senere år har oplevet en stigende bekymring for børns motoriske udvikling og fysiske tilstand, og en række undersøgelser har da også påpeget, at mere motion i skolerne vil give færre adfærdsvanskelige børn samt at varierede legepladser med grønne områder og kuperet terræn fremmer børnenes motoriske udvikling og øger deres koncentrationsevne.

Når jeg nævner disse undersøgelser i en introduktion til en bog om udendørspædagogik, er det selvfølgelig, fordi de nævnte undersøgelser hænger sammen børns dagligdag og med de fysiske omgivelser, som børn vokser op.

Et rigere udeliv med masser af frisk luft, leg og samvær i nogle varierede udendørs legemiljøer vil måske ikke kunne kurere alle de nævnte sygdomme og skavanker, mange børn har. Men da årsagerne til disse sygdomme er en konsekvens af et stadig stigende indeliv blandt børn og unge, så er der meget der taler for, at et rigere udeliv vil kunne forbedre mange børns opvækstvilkår.

Nu er det jo ikke et epokegørende nyt synspunkt, at børn har godt af at være ude, at de har godt af at få rørt sig og få lidt frisk luft. Det er næsten alle vel enige om. Det overraskende er, at børn og unges dagligdag, organiseret af blandt andet offentlige institutioner som daginstitutioner og skoler, kun i begrænset omfang tager dette synspunkt alvorligt.

Men noget kunne dog tyde på, at der trods alt er ved at blive en større forståelse for at skabe og udvikle anderledes udendørsmiljøer for børn og unge, og i højere grad inddrage naturen og nærmiljøet i pædagogiske sammenhænge.

Men hvordan skaber man inspirerende og udviklende udendørs lege- og læringsmiljøer for børn og unge, og hvad er egentlig den dybere mening med i pædagogiske sammenhænge at være ude med børn og unge?

Denne her svenske bog, som nu foreligger i en dansk udgave, er et forsøg på at bestemme udendørspædagogikken særlige egenskab. Bogen er blandt andet et forsøg på at argumentere for, at udendørspædagogik praktiseret i daginstitutioner, på skoler, seminarier og andre uddannelsessteder mv. har nogle særlige kvaliteter. 'At lære ind ude' adskiller sig eksempelvis radikalt fra den traditionelle klasseværelsesundervisning.

En af hovedpointerne i bogen er, at mødet med det 'uforudsete' og de 'direkte oplevelser' i naturen, i skolegården eller nærmiljøet skaber nogle særlige læringssituationer, hvor blandt andet forholdet mellem barn/voksen, elev/lærer får karakter af ligeværdighed og skaber en fælles referenceramme.

Selvom bogen argumenterer for en meget jordnær pædagogik formuleret ud fra et 'fingrene-i-jorden-perspektiv' ('få jord under neglene', som vi siger på dansk) forstået som en særlig sanselig og praktisk læringsform, som skal supplere den traditionelle boglige indlæring, er indholdet i bogen ikke særlig praksis-orienteret, snarere tværtimod. Det er mere en filosofisk-teoretisk bog om udendørspædagogik.

Der findes efterhånden mange udmærkede danske udgivelser, der giver praksiseksempel på en aktiv udendørspædagogik, men vi har efter min mening savnet nogle danske udgivelser, der indeholder grundlæggende teoretiske overvejelser og diskussioner om, hvad oplevelser og erfaringer udendørs og i naturen betyder for børn og unge samt nogle præcise formuleringer, begrundelser og argumenter for en kvalificeret udendørspædagogik.

Hvis udendørspædagogikken som læringsform skal have nogen chance for at blive opprioriteret i uddannelsessystemet, vil det kræve stærke argumenter af både teoretisk, faglig og didaktisk karakter.

Personligt tror jeg, at 'informationsteknologiens stærke mænd' og 'de stilfulde engelsklærerinder' vil få for let spil, hvis ikke udendørspædagogikkens fortalere både teoretisk som fagligt kan begrunde udendørspædagogikkens særlige værdi og styrke som læringsform.

Det er i den sammenhæng, at denne her bog efter min mening har sin styrke og forhåbentlig kan inspirere og medvirke til, at vi i Danmark på linje med en række andre lande får etableret en undervisning i udendørspædagogik på lærer- og pædagoguddannelserne samt at der på universitetsniveau igangsættes en forskning om udendørspædagogik som læringsform.

I en række lande, som vi ofte sammenligner os med fx Sverige, Norge, England, USA og Canada eksisterer universitetsinstitutter og læreranstalter med udendørspædagogik som speciale. Der findes ligefrem forskellige udendørspædagogiske 'skoler' med betegnelser som fx 'Learning by landscape' (U.K), 'Outdoor Education' (USA), 'Skabende uterum' (Sverige), 'Levende skule' (Norge) mv.

Da børn og unge i dag opholder sig meget i daginstitutioner og skoler, vil det være interessant at vide, om der i lovgivningen for skole- og daginstitutionso-mrådet eksisterer nogle vejledninger eller retningslinjer, som kan fremme den udendørspædagogiske tænkning og praksis, og som samtidig kan styrke argumentationen for, at udendørspædagogik tages op som et særligt felt i både pædagog- og seminarieuddannelsen og de dertil knyttede efter- og videreuddannelser.

Ser vi på Folkeskoleloven fra 1993 og Lov om social service vedr. dagtilbud for børn fra 1998 findes der i begge love faktisk formuleringer, som forpligter pædagoger og lærere til at udøve en form for udendørspædagogik.

I Lov om social service for børn i dagtilbud står der følgende i Kapitel 2, stk. 3: *"Dagtilbuddene skal give muligheder for oplevelser og aktiviteter, der bidrager til at stimulere barnets fantasi, kreativitet og sproglige udvikling, samt give barnet rum til at lege og lære og til fysisk udfoldelse, samvær og mulighed for udforskning af omgivelserne. Og i kap.2, stk.5: Dagtilbuddene skal medvirke til at give børn forståelse for kulturelle værdier og for samspillet med naturen".*

I Folkeskolelovens formål § 1, stk. 3 står: "Folkeskolen skal gøre eleverne fortrolige med dansk kultur og bidrage til deres forståelse for andre kulturer og for menneskets samspil med naturen...(..)." Ifølge formål for centrale kundskabs- og færdighedsområder og den vejledende læseplan skal alle fag indtænke *det grønne islæt*.

Med disse love og vejledninger har det offentlige faktisk tilkendegivet og nedfældet sort på hvidt, at børn og unge i både daginstitutioner og skoler skal have erfaringer og oplevelser med og i naturen - eller i det mindste i naturprægede læringsmiljøer og omgivelser.

Faglitteratur på dansk om udendørspædagogik har længe været savnet, og selvom Sverige med den nye Øresundsbro er rykket tættere på og dermed også det svenske sprog, så siger erfaringerne, at danske studerende sætter pris på at læse dansk faglitteratur. Med oversættelsen af den svenske bog 'Utomhuspedagogik', er der nu - på dansk - skabt grundlag for teoretisk som fagligt at tilegne sig viden og indsigt om udendørspædagogik, skrevet af to forfattere, som i en årrække har undervist og forsket i udendørspædagogik.

Som oversætter af bogen, har jeg i så stor udstrækning som muligt oversat de svenske begreber med de tilsvarende danske og ikke gået ind i en nærmere diskussion, om vi i Danmark bruger begreberne på den helt den samme måde.

Lad mig tage et par eksempler. I Sverige benytter man sig som i Danmark også af begreberne indlæring, læring, læreprocesser, læringsrum osv. Men indholdet og forståelsen af disse begreber kan og bliver fortolket og defineret på flere måder både i Danmark og i Sverige jf. blandt andet den aktuelle diskussion om leg og læring. Det er derfor op til læseren selv at fortolke, hvordan de svenske forfattere benytter begreberne.

Et andet eksempel er begrebet kundskab. Forfatterne bruger begrebet kundskab i forbindelse med 'kundskab i handling', en særlig læringsform, hvor man gennem handling tilegner sig viden og indsigt ved at handle. Ordet kundskab findes også på dansk, men bruges ikke så ofte mere i daglig tale, selvom vi dog finder det i forbindelse med betegnelse kundskabsfag. I den danske retskrivningsordbog sidestilles kundskab med viden og indsigt, men jeg har altså valgt at oversætte det svenske ord kundskab med det danske ord kundskab.

Jeg har endvidere valgt ikke at oversætte svenske fremmedord, da de i store træk - logisk nok - svarer til de danske fremmedord, ligesom latinske ord og engelske ord ikke er oversat.

Afslutningsvis vil jeg gerne takke "dansk-svenskeren" Marie Tordsson, som har gennemlæst og hjulpet mig med oversættelsen, når de dansk-svenske ordbøger ikke var tilstrækkelige og min egen intuition ikke var præcis nok.